

Regionalna Dyrekcja Ochrony Środowiska
w Lublinie
ul. Bazylianówka 46, 20-144 Lublin

**Założenia do opracowania planu zadań ochronnych dla
specjalnego obszaru ochrony siedlisk Natura 2000 Wożuczyn PLH060109**

Plan zadań ochronnych (PZO) jest narzędziem planowania ochrony przyrody na obszarach Natura 2000. Jest aktem prawa miejscowego ustanawianym właściwego regionalnego dyrektora ochrony środowiska. Dokument ten wyznacza ramy prawne dla działań podejmowanych w obrębie siedlisk przyrodniczych i siedlisk gatunków, dla ochrony których powołano obszar Natura 2000. Założeniem do jego opracowania jest utrzymanie lub odtworzenie właściwego stanu przedmiotów ochrony obszaru.

Położenie administracyjne obszaru

Obszar Natura 2000 Wożuczyn położony jest na Wyżynie Wołyńskiej, w województwie lubelskim, w powiecie tomaszowskim, na terenie gminy Rachanie w zachodniej części wsi Wożuczyn.

PRZEBIEG GRANICY OBSZARU NATURA 2000 WOŻUCZYŃ PLH060109

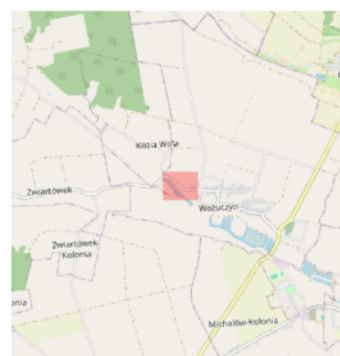

Objaśnienia

- granica obszaru Natura 2000
- granice działek

Skala: 0 100 200 m

- Ortofotomapa: Główny Urząd Geodezji i Kartografii, usługa przeglądania (10 I 2025)
- Nr działek: Główny Urząd Geodezji i Kartografii, usługa przeglądania (10 I 2025)
- OpenStreetMap, usługa przeglądania (10 I 2025)

Charakterystyka obszaru

Specjalny obszar ochrony siedlisk Wożuczyn PLH060109 został wyznaczony rozporządzeniem Ministra Klimatu i Środowiska z dnia 7 września 2023 r. (Dz. U. z 2023 r., poz. 2166) w celu trwałej ochrony populacji zagrożonego wyginięciem gatunku – mopka i odtworzenia jego właściwego stanu ochrony.

Według regionalizacji fizycznogeograficznej Polski, Wożuczyn położony jest w prowincji Wyżyny Ukrainie, w podprowincji Wyżyna Wołyńska – Podolska, w makroregionie Wyżyna Wołyńska, w mezoregionie Grzęda Sokalska. Wraz z miejscowościami Siemierz i Rachanie (Wyżyna Wołyńska) graniczy od zachodu z mezoregionem Rostocze Środkowe.

Rzeźba terenu i jej zróżnicowanie (215-240 m n.p.m.) są charakterystyczne dla wyżynnego krajobrazu z rozległymi wierzchołkami lessowymi, określanymi mianem "rzeźby lessowej". Charakterystyczne są doliny erozyjno-denudacyjne, niekiedy denudacyjne, młode rozcięcia erozyjne typu wąwozów, miseczkowate zagłębienia bezodpływowe tzw. „wymoki” oraz studzienki i kotły sufozyjne.

Zasobność gleb lessowych w typie brunatnym i czarnoziemnym o głębokim, zasobnym w humus i podstawowe składniki pokarmowe poziomie próchnicznym determinuje wykorzystanie okolicznych terenów w kierunku intensywnej działalności rolniczej. Doliny rzeczne wypełniają głębokie torfy, na których powstały gleby torfowe i mułowo-torfowe.

Wody podziemne poziomu kredowego należą do wód wodorowęglanowo-wapniowych. Wody te nie mają naturalnej izolacji, bądź jest to izolacja słaba. Nad zwierciadłem wód podziemnych występującym na głębokości 4,4 - 7,5 m p.p.t. zalegają uszczelinowane skały węglanowe oraz cienka warstwa lessów, mułów bądź piasków. W związku z tym wody podziemne są w dużym stopniu narażone na zanieczyszczenia antropogeniczne.

W bezpośrednim sąsiedztwie obszaru przepływa rzeka Wożuczynka, zasilana wodami rzeki Darążnianki. Wożuczynka stanowi lewobrzeżny dopływ rzeki Rachanki, która stanowi lewobrzeżny dopływ rzeki Huczwy. We wsi Wożuczyn znajdują się stawy rybne o łącznej powierzchni 33 ha.

Klimat w regionie posiada cechy klimatu kontynentalnego. Charakteryzuje się dużymi kontrastami termicznymi między zimną i ciepłą porą roku. Dominują wiatry zachodnie i północno - zachodnie. Średnia prędkość wynosi ok. 2m/s. Średnia roczna temperatura wynosi ok. +7.1° C. Średni roczny opad wynosi ok. 550 mm. Pokrywa śnieżna zalega 80 - 100 dni. Występują także opady gradowe.

Jest to obszar o niskiej lesistości. Najbliższy kompleks leśny to Las Wożuczynski znajdujący się ok. 1 km. w kierunku północno- zachodnim od Ostoi. Inne kompleksy leśne to Las Siemierski (ok. 4 km w kierunku zachodnim), Las Sojnicki (ok. 4 km w kierunku południowym), Las Michałowski (ok. 4,5 km w kierunku południowo-zachodnim), Las Mikuliński (5,5 km w kierunku północno-wschodnim) i Las Werechański (ok. 6 km w kierunku południowo - zachodnim).

Ostoją obejmuje teren pozostałości zespołu pałacowo-parkowego, wpisanego do rejestru zabytków województwa lubelskiego pod nr A/1463, położonego w obrębie dwóch działek ewidencyjnych nr 305/3 i 307, obręb Wożuczyn, o łącznej powierzchni 4,96 ha, które przedzielone są drogą powiatową.

W granicach Ostoi znajdują się piwnice, stanowiące jedno z najważniejszych, w tej części regionu, zimowisk wykorzystywanych przez mopka *Barbastella barbastellus*. Ostoją stanowi również schronienie dla norków rudych *Myotis daubentonii*, norków *Natterera Myotis nattereri*, gacków brunatnych *Plecotus auritus*, gacków szarych *Plecotus austriacus* oraz mroczków późnych *Eptesicus serotinus*. W promieniu wielu kilometrów nie istnieją obiekty, które mogłyby spełniać podobną rolę dla nietoperzy. Park podworski otaczający zimowisko, a także przyległe stawy i dolina rzeczna, stanowią dogodne miejsce żerowania w okresach przejściowych podczas gromadzenia się nietoperzy przed zimowaniem, ewentualnie w trakcie epizodów aktywności pomiędzy okresami hibernacji.

Przedmiot ochrony obszaru

Mopek, stanowiący przedmiot ochrony w obszarze Natura 2000 Wożuczyn, zaliczany jest do najodporniejszych na mrozy gatunków nietoperzy (zwykle jest to zakres temperatur od

0 do - 5° C, często do - 8° C; potrafi przeżyć w temperaturze do - 9° C). Niejednokrotnie wybiera na zimowanie miejsca blisko otworów wlotowych do kryjówek. Hibernacja trwa od listopada do marca. Mopki zwykle zimują pojedynczo, ale w miejscach o odpowiednim mikroklimacie mogą tworzyć skupienia liczące od kilkudziesięciu do kilkuset osobników.

Mopki wykazują duże przywiązanie do swoich schronień zimowych i powracają do nich co roku. Wiedzę o ich lokalizacji przekazują sobie z pokolenia na pokolenie. Mopek uważany jest ponadto za gatunek płochliwy i zmieniający często swoje schronienia gdy jest niepokojony. Niekontrolowana penetracja schronienia w okresie hibernacji może nie tylko doprowadzić do zaniku stanowiska mopka, ale również do śmierci osobników. Każde wybudzenie ze stanu hibernacji to strata energii pozwalająca na hibernację od 2-3 tygodni. Przepłoszone nietoperze tracą wówczas znaczny zapas energii zanim znajdą nowe schronienie, co może doprowadzić do wyczerpania zapasów tłuszczu przed nastaniem wiosny.

Przez wiele lat uważano mopka za gatunek osiadły, który wybierał zimowiska oddalone od kryjówek letnich do kilkunastu kilometrów. Jednakże najnowsze badania wykazały, że mopki mogą odbywać znacznie dłuższe wędrówki (nawet do 290 km).

W Czerwonej liście zwierząt ginących i zagrożonych w Polsce mopek jest wymieniony jako gatunek o słabo rozpoznanym statusie zagrożenia (DD). IUCN Red List of Threatened Species podaje jego status, jako gatunek bliski zagrożenia wyginięciem (NT).

W ramach projektu: POIS.02.04.00-00-0191/16 pn. *Inwentaryzacja cennych siedlisk przyrodniczych kraju, gatunków występujących w ich obrębie oraz stworzenie Banku Danych o Zasobach Przyrodniczych*, współfinansowanego przez Unię Europejską ze środków Funduszu Spójności w ramach Programu Operacyjnego Infrastruktura i Środowisko 2014-2020, wykonano ekspertyzę przyrodniczą na potrzeby uzupełnienia stanu wiedzy o przedmiocie ochrony w obszarze Natura 2000 Woźuczyn PLH060109.

Wyniki ww. ekspertyzy pozwoliły m.in. na: określenie średniej liczebności hibernujących nietoperzy (wynoszącej 70 osobników), określenie podstawowych typów zagrożeń w obszarze, a także sformułowanie propozycji celów działań ochronnych.

Analiza zagrożeń

Wśród głównych zagrożeń dla nietoperzy wymienić należy penetrację przez człowieka w okresie zimowym, zmiany warunków mikroklimatycznych (zwłaszcza w schronieniach antropogenicznych) oraz niekorzystne zmiany w najbliższym otoczeniu tych schronień. Schronienia zimowe w obszarze Woźuczyn usytuowane są w piwnicy z utrudnionym wejściem, ale możliwym dla człowieka jak i drapieżników. Wchodzenie do piwnicy w okresie zimowym, hałas, palenie ognisk, oświetlanie hibernujących nietoperzy, fotografowanie może prowadzić do przypadkowych lub celowych wybudzeń nietoperzy ze stanu hibernacji, ich płoszenia, zmian warunków mikroklimatycznych. Może się to odbić w negatywny sposób na kondycji hibernujących nietoperzy i prowadzić do szybszego wykorzystania przez nie zasobów energetycznych, a w konsekwencji do ich śmierci. Każdorazowe wybudzenie nietoperza ze stanu hibernacji to utrata energii, która wystarcza na ok. 2-3 tygodnie hibernacji. Także warunki panujące w najbliższym otoczeniu muszą zapewnić bezpieczeństwo podczas dolotu i wylotu ze schronienia, bowiem nietoperze potrzebują ochrony w postaci drzew i krzewów, wzdłuż których mogą niezauważone dla drapieżników przedostać się do schronienia zimowego. Również wykonywanie prac przy użyciu ciężkiego sprzętu może negatywnie wpłynąć na stan ceglanych stropów zimowiska, a w skrajnym przypadku nawet doprowadzić do jego zawalenia.

Proponowane cele działań ochronnych

1. Utrzymanie liczebności populacji gatunku na poziomie co najmniej 50 osobników.
2. Utrzymanie powierzchni zimowiska na dotychczasowym poziomie, co odpowiada ocenie FV wskaźnika „powierzchnia zimowiska”.
3. Ograniczenie niepokojenia nietoperzy poprzez wykonanie zabezpieczenia w postaci kraty zamykającej wejście do piwnicy, co odpowiada poprawie z U1 na FV wskaźnika „zabezpieczenie przed niepokojeniem”.
4. Utrzymanie dostępności wlotów dla nietoperzy (krata zamykająca wejście z odpowiednimi odstępami umożliwiające swobodny przelot), co odpowiada ocenie FV wskaźnika „dostępność wlotów dla nietoperzy”.

5. Utrzymanie w części stanowiska temperatury w przedziale od -5 o C do +4 o C, co odpowiada ocenie FV wskaźnika „temperatura powietrza”.
6. Utrzymanie terenów zalesionych w otoczeniu schronienia (w promieniu do 1 km) zbliżonego do stanu referencyjnego lub zmniejszony o nie więcej niż 10 %, co odpowiada ocenie FV wskaźnika „udział terenów zalesionych w otoczeniu zimowisk”.
7. Utrzymanie liniowych elementów środowiska na i/lub łączności lasu otaczającego zimowisko z innymi kompleksami leśnymi na poziomie zbliżonym do stanu referencyjnego, co odpowiada ocenie FV wskaźnika „łączność zimowiska z potencjalnymi biotopami letnimi”.

Plan Zadań Ochronnych dla obszaru Natura 2000

Podstawę prawną opracowania planu zadań ochronnych jest art. 28 ust. 5 ustawy z dnia 16 kwietnia 2004 roku o ochronie przyrody (t.j. Dz. U. z 2024 r. poz. 1478, ze zm.). Projekt planu zostanie opracowany zgodnie z rozporządzeniem Ministra Środowiska z dnia 17 lutego 2010 r. w sprawie sporządzania projektu planu zadań ochronnych dla obszaru Natura 2000 (t.j. Dz. U. z 2024 r. poz. 99).

Zgodnie z art. 28 ust. 10 ustawy o ochronie przyrody plan zadań ochronnych będzie zawierał:

1. opis granic obszaru i mapę obszaru Natura 2000;
2. identyfikację istniejących i potencjalnych zagrożeń dla zachowania właściwego stanu ochrony siedlisk przyrodniczych oraz gatunków roślin i zwierząt i ich siedlisk będących przedmiotami ochrony;
3. cele działań ochronnych;
4. określenie działań ochronnych ze wskazaniem podmiotów odpowiedzialnych za ich wykonanie i obszarów ich wdrażania, w tym w szczególności działań dotyczących:
 - a. ochrony czynnej siedlisk przyrodniczych, gatunków roślin i zwierząt oraz ich siedlisk,
 - b. monitoringu stanu przedmiotów ochrony oraz monitoringu realizacji celów, o których mowa w pkt 3,
 - c. uzupełnienia stanu wiedzy o przedmiotach ochrony i uwarunkowaniach ich ochrony;
5. wskazania do zmian w istniejących planach ogólnych gmin, miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego, planach zagospodarowania przestrzennego województw oraz planach zagospodarowania przestrzennego morskich wód wewnętrznych, morza terytorialnego i wyłącznej strefy ekonomicznej dotyczące eliminacji lub ograniczenia zagrożeń wewnętrznych lub zewnętrznych, jeżeli są niezbędne dla utrzymania lub odtworzenia właściwego stanu ochrony siedlisk przyrodniczych oraz gatunków roślin i zwierząt, dla których ochrony wyznaczono obszar Natura 2000;
6. wskazanie terminu sporządzenia, w razie potrzeby, planu ochrony dla części lub całości obszaru.

Podczas prac nad projektem planu ochrony dla obszaru Natura 2000 Woźuczyn PLH060109 lista przedmiotów ochrony objętych projektem Planu może ulec weryfikacji.

Regionalny dyrektor ochrony środowiska sporządzając plan zadań ochronnych kieruje się koniecznością utrzymania i przywracania do właściwego stanu ochrony siedlisk przyrodniczych lub populacji gatunków i ich siedlisk, dla których obszar został ustanowiony. Ważnym elementem przy tworzeniu PZO jest uwzględnienie uwarunkowań społecznych i gospodarczych oraz specyfiki obszaru Natura 2000.

Sporządzając projekt PZO regionalny dyrektor ochrony środowiska umożliwi zainteresowanym osobom i podmiotom prowadzącym działalność w obrębie siedlisk gatunków, dla których ochrony wyznaczono obszar, udział w pracach nad projektem planu w ramach tzw. Zespołu Lokalnej Współpracy, a także zapewni możliwość udziału społeczeństwa, na zasadach i w trybie określonym w ustawie z dnia 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale

społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko (t.j. Dz. U. z 2024 r. poz. 1112, ze zm.).

Ustalenia PZO mogą wpływać na decyzje podejmowane przez organy administracji samorządowej i terenowe organy administracji rządowej, sposób użytkowania nieruchomości i działania przedsiębiorców, których działalność dotyczy siedlisk przyrodniczych i siedlisk gatunków będących przedmiotami ochrony obszaru. Ponadto ustalenia planu zadań ochronnych powinny być uwzględnione we właściwych miejscowo dokumentach planistycznych np.: w planach ogólnych gmin, miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego oraz planach zagospodarowania przestrzennego województw.

Projekt planu zadań ochronnych będzie publikowany na stronie BIP Regionalnej Dyrekcji Ochrony Środowiska w Lublinie (www.gov.pl/web/rdos-lublin) w zakładce: „Obwieszczenia i zawiadomienia”.

Istnieje możliwość zgłaszania uwag i wniosków, w tym za pomocą środków komunikacji elektronicznej na adres: sekretariat@lublin.rdos.gov.pl, bez konieczności opatrywania ich bezpiecznym podpisem elektronicznym, o którym mowa w ustawie z dnia 5 września 2016 r. o usługach zaufania oraz identyfikacji elektronicznej (t.j. Dz. U. z 2024 r., poz. 1725).

**Z up. Regionalnego Dyrektora
Ochrony Środowiska w Lublinie
Tomasz Wąsik
p.o. Zastępcy Regionalnego Dyrektora
Ochrony Środowiska w Lublinie
– Regionalnego Konserwatora Przyrody**
*/podpisano kwalifikowanym
podpisem elektronicznym/*